

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

Дипломна робота
магістра

на тему: **«Управління процесом практичної підготовки
молодших спеціалістів педагогічних спеціальностей
у закладах вищої освіти»**

Виконала:

студентка 2 курсу, групи ОПН-2м(з)
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Гайдош Марія Василівна

Керівник: к.п.н., доц. Мочан Т. М.

Рецензент: к.п.н., доц. Кухта М. І.

Мукачево – 2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП		5
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	8
1.1	Практична підготовка спеціалістів педагогічних спеціальностей в контексті сучасних цивілізаційних викликів	8
1.2	Особливості професійної підготовки у коледжах України	20
РОЗДІЛ 2	ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	36
2.1	Система управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів педагогічних спеціальностей	36
2.2	Шляхи удосконалення управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів у педагогічному коледжі	54
ВИСНОВКИ		67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		71
ДОДАТКИ		79

ВСТУП

Зміни, що відбуваються сьогодні в системі освіти, свідчать про необхідність посилення практичної підготовки майбутніх педагогів як умови їх ефективної професійної діяльності в процесі реформування системи загальної середньої освіти. У цьому контексті педагогічні практики мають унікальний прихований потенціал щодо посилення фахової спрямованості професійної підготовки молодших спеціалістів педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Ця проблематика також актуалізувалася у зв'язку з прийняттям Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні, де зокрема сказано, що «проблемою, яка потребує розв'язання, є дисбаланс між запитами українського суспільства на висококваліфікованих педагогічних працівників та реальним станом педагогічної освіти, а також результатами діяльності закладів освіти і готовністю педагогічних працівників до реалізації освітніх реформ в Україні»

Сьогодні ситуація з практичною підготовкою у закладах вищої освіти (ЗВО) певною мірою погіршилась, що обумовлено низкою організаційних і фінансових чинників. Таке ставлення до практики знижує рівень фахової компетентності майбутніх педагогів, що перешкоджає розвитку їх педагогічної майстерності та призводить у майбутньому до тривалої адаптації в професійній діяльності. Зазначене поставило на порядок денний питання удосконалення практичної складової підготовки педагогів з вимогами сучасності. Головною перевагою навчальних практик як виду професійної підготовки є те, що вони виступають активною формою професіоналізації особистості в умовах безпосереднього спілкування з дітьми.

Теоретичним підґрунтям розв'язання проблеми підготовки фахівців у закладах вищої освіти є праці українських і зарубіжних учених Н. Волкової, С. Гончаренка, А. Гуржія, В. Козакова, В. Луначека, П. Підкасистого, С. Сисоєвої та ін. Проблеми професійної підготовки вчителів-предметників на засадах компетентнісної парадигми досліджували Н. Бібік, С. Золотухіна, В. Сидоренко, С. Сисоєва, Г. Токмань, І. Шумілова та ін.

Таким чином, роль практичної підготовки є надзвичайно важливою в процесі формування професійної компетентності майбутнього педагога. Формування практичного досвіду відбувається шляхом придбання під час навчання суми компетенцій, які є комбінацією характеристик (що відносяться до знань та їх застосування, умінь, навичок, здібностей, цінностей і особистих якостей) і дозволяють забезпечити виконання професійних обов'язків на високому рівні.

Актуальність досліджень у цьому напрямі зумовило вибір теми дипломної роботи «Управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти».

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні важливості практичної підготовки фахівців педагогічних спеціальностей, визначення рівня підготовки майбутніх педагогів до практичної діяльності та пошук шляхів удосконалення управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів у педагогічному коледжі як структурного підрозділу закладу вищої освіти.

Для досягнення мети визначено основні **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати теоретичні основи практичної підготовки фахівців педагогічних спеціальностей у науково-педагогічній літературі.
2. З'ясувати сучасний стан управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів в у коледжах.
3. Дослідити рівень готовності майбутніх педагогів до практичної професійної діяльності та визначити шляхи удосконалення управління процесом їх практичної підготовки.

Об'єкт дослідження – управління практичною підготовкою молодших спеціалістів.

Предмет дослідження – система управління практичною підготовкою молодших спеціалістів педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, розв'язання завдань використано систему методів дослідження:

теоретичні: теоретико-методологічний аналіз, узагальнення, систематизація, класифікація;

емпіричні: опитування, анкетування, спостереження, бесіда для визначення рівні практичної підготовки молодших спеціалістів до професійної діяльності, контент-аналіз документації (навчальних планів, програм педагогічних практик).

Практична значимість дослідження. Отримані результати дослідження допоможуть визначити напрямки удосконалення змістового наповнення навчально-методичних комплексів дисциплін професійної та практичної підготовки, що дозволить суттєво поліпшити готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності. Результати дослідження також можуть бути використані при удосконаленні наскрізних та робочих програм педагогічних практик для підготовки молодших спеціалістів педагогічних спеціальностей.

База практики: Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету.

Результати дослідження апробовано під час III Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції» (м. Мукачево, 2019 р.)

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези доповідей на тему «Теоретичний аналіз управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів педагогічних спеціальностей» у Збірнику тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції» (м. Мукачево, 24-25 жовтня 2019 р.)

Структура роботи. Дипломна робота із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ВИСНОВКИ

1. Проблема управління процесом практичної підготовки майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей у процесі педагогічних практик сьогодні досить обмежено висвітлена у науково-педагогічній літературі. Переважна більшість наукових робіт розглядає процес теоретичної підготовки педагога.. Зазначена проблематика суттєво актуалізувалася у зв'язку із реалізацією Концепції Нової української школи і вимогами Закону України «Про освіту».

На увагу заслуговують дослідження, які здійснені такими ученими: О. Гаврилук (організаційно-педагогічні умови підготовки молодших спеціалістів у вищому професійному училищі, розробка перспектив розвитку навчального закладу відповідно до потреб ринку праці та професійно-кваліфікаційних вимог до фахівців); Р. Гуревич (теоретичні та методичні основи організації і навчання професійно-технічних закладах), А. Смойлюк (професійний саморозвиток майбутніх учителів початкової школи в освітньому середовищі педагогічного коледжу), В. Стельмашенко (організаційно-педагогічні засади управління якістю підготовки фахівців у коледжах України), О. Чепка (професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів в умовах навчального комплексу «педагогічний коледж – педагогічний університет»); О. Щербак (теоретичні і методичні засади професійно-педагогічної освіти).

Сьогодні, у переважній більшості випадків, коледжі здійснюють підготовку фахівці за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Молодший спеціаліст». В Законі України «Про освіту» (2017 р.) у Розділі XII «Прикінцеві та перехідні положення» зазначено, що «освітня діяльність за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, що започаткована до набрання чинності цим законом, продовжується у межах строку навчання за відповідною програмою з видючою диплома молодшого спеціаліста. Останній прийом на здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста проводиться у 2019 році.

2. Сутнісна особливість освітніх закладів, які здійснюють підготовку

молодших спеціалістів, полягає у тому, що вони одночасно поєднують функції повної загальної середньої освіти – приймаючи на навчання після 9-го класу, професійно-технічної – даючи майбутній фах через значну кількість практичного навчання та вищої – орієнтуючись на формування у студентів спеціальних умінь і знань та досвіду їх застосування для вирішення типових професійних задач і загальнокультурну підготовку через певний фундаментальний зміст професійної підготовки.

Саме у процесі педагогічної практики відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки.

Як педагогічна категорія практика є складовою частиною навчального процесу та має на меті навчити студентів творчо застосовувати у педагогічній діяльності науково-теоретичні знання та практичні навички, отримані при вивченні психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін, сприяти розвитку у майбутніх педагогів стійкого інтересу до професійної діяльності

Згідно з «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і вмінь, відповідно до різних освітніх і кваліфікаційних рівнів: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр. Зміст і послідовність практики визначається програмою, яка розробляється кафедрою або предметною комісією згідно з навчальним планом

В межах дослідження нами були проаналізовані навчальні плани підготовки молодших спеціалістів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та 013 «Початкова освіта».

Загальноосвітня складова у коледжах реалізується на базовому рівні. Водночас, значна кількість навчальних предметів у подальшому інтегруються з нормативними дисциплінами циклів гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової підготовки, забезпечуючи поглиблене опанування

відповідного змісту.

Оскільки випускники коледжів на сьогодні мають змогу продовжувати навчання за бакалаврськими програмами за скороченим терміном навчання у Мукачівському державному університеті, то можна стверджувати, що та кількість годин фахових дисциплін, яку вони опанували в коледжі, цілком може дозволити їм це зробити.

3. З метою з'ясування деяких аспектів практичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (спеціальність «Дошкільна освіта») та майбутніх вчителів початкової школи (спеціальність «Початкова освіта») було проведено анкетування 84 студентів (40 студентів другого та 44 четвертого курсів) спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» та 013 «Початкова освіта» Гуманітарно-педагогічного коледжу Мукачівського державного університету.

Узагальнемо деякі показники опитування. Зробивши, порівняння результатів відповідей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та майбутніх вчителів початкової школи на запитання «Наскільки Ви особисто підготовлені для організації й здійснення практичної педагогічної діяльності в початковій школі?», можна зробити припущення, що до практичної професійної діяльності майбутні вихователі закладів дошкільної освіти менше підготовлені порівняно практичною підготовкою майбутніх вчителів початкової школи. Це потребує удосконалення навчально-методичної роботи зі студентами, необхідно доопрацювання навчального плану підготовки бакалаврів спеціальності «Дошкільна освіта».

Аналіз результатів відповідей на запитання анкети «Наскільки Ви володієте знаннями про мету та завдання педагогічної діяльності?» свідчить про те, що повністю володіють необхідними знаннями про мету та завдання тільки 4,7% студентів 2 курсу та 36,4% студентів 4 курсу, частково, володіють 90,6% студентів 2 курсу та 63,6% студентів 4 курсу. Це вказує на те, що майже всі студенти мають уявлення о необхідності рішення завдань професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в вищих навчальних закладах.

Аналізуючи результати дослідження, ми визначили ряд рекомендацій, що на нашу думку покращать процес практичної підготовки майбутніх педагогів: більше часу відводити на практику; належний контроль за процесом педагогічної практики з боку керівників; чітко сформовані плани практик, уникнення постійні зміни вимог щодо цілей та завдань; відповідна забезпеченість педагогічних практик навчально-методичним матеріалом, який сприяв би розвитку та удосконаленню умінь та навичок студентів; акцентування уваги на організаційних та методичних моментах; студенти-практиканти зазвичай діють у межах, установлених адміністрацією школи, що впливає на прояви їх самостійності та ініціативності; уникнення формальності при підведенні підсумків педагогічної практики

Проведений у процесі підготовки дослідження аналіз практичної професійної підготовки майбутніх педагогів довів необхідність модернізації цього процесу з урахуванням кращого вітчизняного і міжнародного досвіду та у відповідності до вимог часу. Перегляду потребує алгоритм проведення педагогічних практик, його змістовне, фінансове і матеріально-технічне забезпечення.

Позитивні результати педагогічної практики залежать від: рівня підготовленості студентів як теоретично, так і психологічно; вдалого підбору прийомів, методів роботи з учнями та колективом; вибору навчально-виховного закладу; методичного рівня й майстерності викладачів. Вони за власним прикладом активізують такі процеси, як самостійність студентів у виконанні завдань практики, допомагають формуванню сумлінного ставлення до роботи, відповідальності, цілеспрямованості.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>